

KOMİTE BAŞKANLARINDAN MEKTUP

“Eğer yeryüzündeki ağaçlar kalem olsa, denizler mürekkep olsa ve yedi misli deniz de yedekte bulunup yazılsa yine de Allah'ın sözleri bitmezdi. Doğrusu Allah Aziz'dir, Hakim'dir.”

(Kur'an 31:27)

Sevgili Vefa Çalıştay Teoloji Komitesi Delegeleri,

Öncelikle komite başkanlarınız olarak kabul almanız dolayısıyla hepinizi tebrik ediyor, uzun süre boyunca dengi gelmeyecek teoloji komitemize hoş geldiniz diyoruz. Ayrıca en az sizler kadar biz de heyecanlıyız. Hazırladığımız bu rehberde komitemizde işlenecek konulara dair bütün bilgiler bulunmaktadır. Ola ki sürçülisan etmişsek yahut da eksik bir şey varsa, affola... Dileriz ki, hazırlıklı geleceğiniz bu komite en iyi teoloji komitelerinden biri olmuş olur.

Şimdiden hepinize iyi okumalar, kolay gelsin. Her birinize kucak dolusu sevgilerle...

Komite Başkanları

Yiğit Erbuğ – Oğuz Koşak

(İlk mucize; “Kana’da Düğün”)

KONULARIMIZ

1. MUHTEREM HAYALET: DESCARTES VE KÖTÜ CİN PROBLEMİ

- Şüphe Tek Gerçektir: Kartezyen Felsefe
- Kartezyen Düalizm
- Descartes'ın Tanrı'sı

2. YAHUDİ MAHKEMESİNDE BİR İSYANCI: SPİNOZA

- Panenteizm Anlayışının İncelenmesi
- Panteizm, Panenteizm Kavramlarının Karşılaştırılması
- Doğa-Tanrı Kavramı
- Tanrı'nın Keyfiyeti
- İslam Dünyasında Panenteizm: Vahdet-i Vücut
- Farklı Bir Evrenden: İbnül Arabi, Hallac-ı Mansur
- Evrimsel Süreç İbrahimi Dinlerin Kapsayıcılığında Mıdır? Dini Öğretilerin (Vahdet-i Vücut, Adem ile Havva) Zamana Uyarlanması Meşru Veya Mümkün Müdür?

3. DEVIL'S ADVOCATE: ŞEYTANIN ZAFERİ VE 20. YÜZYIL

- İçimizdeki Şeytan: İnsan ve Nefsi
- Varlıkların Yaratılışı: Tanrının Sevmeye, Görülmeye, Bilinmeye İhtiyacı Mı Var Ki Varlıkları Yaratı?
- Samed Sıfatı ve Tanrı'nın Dünyası
- Mülkün Sahibi ve Tasarruf Hakkı
- Güzelin Güzelliğini Görmek İstemesi: Allah ve Yarattıkları
- Şuunat-ı İlahiye
- Şeytanın Savunması

4. ACILAR

- Acı Nedir?
- Bize Acı Çektiren Bir Tanrı
- Şükür Kavramı
- Eyüp Peygamberin Hayatı
- Acılarla Yüzleşmek: Bentham ve Nietzsche'nin Acı Konusundaki Zıt Görüşlerinin İncelenmesi
- Acı Çeken Yerleri Yok Etmek: 19. Yüzyıl Avrupası Ve Sade
- Laleli'den Cyberpunk'a Giden Tramvay: Gelişen Teknoloji Acıyı Yok Edebilecek Mi?
- Nietzsche ve Tanrı'nın Ölümü, Kilise'nin Sonu
- 21. Yüzyılda İfadenin Yorumu: Tanrı'nın Ölümü; Ahlaki Çürüme Veya Özgürleşme İlişkisi

5. UÇURUMUN KENARINDAYIM HIZIR: KURTARICI EL

- Gayb Alemi ve Metafizik Tartışmaları
- Hızır Karakterinin İncelenmesi
- Tanrı Dünya'ya Ne Ölçüde Müdahale Eder?
- Nasıl Bir Dünya'da Yaşıyoruz?
- Materyalist Dünya Anlayışı

6. ACZDEN KURTULUŞ: KALVİNİZM VE ARMİNİANİZM

-Kararlarımızın Merkezi: Kötü Olduğumuza Biz mi Karar Veririz? Yoksa Tanrı mı Lütüfta Bulunur?

-İman Etmek Bizi Kurtarır mı?

-Kurtuluş Başarıyla mı, Lütüfla mı Olacak?

-Seçkin Bir Kimse mi, Aciz Bir Kul mu: İnsan

-Kader-Özgür İrade Çatışması: İnsan Seçimleri Dini Öğretilerde Kader Tarafından Etkisiz mi Kılınır Yoksa Özgür İrade Kaderle de Mümkün müdür?

1. MUHTEREM HAYALET: DESCARTES VE KÖTÜCÜL CİN PROBLEMİ

Sabaha karşı, şöminenin başında yalnız bir adam düşünür. Onu rahatsız eden şey, kendi elleriyle tuttuğu nesnenin gerçekliği değil, bu nesneyi tutuyor olduğundan bile emin olamamasıdır. Bu adam René Descartes'tir. Kendisine yönelttiği temel soru şudur: *“Ya bütün bildiklerim aldatılıyorsa?”*

Descartes'in felsefi yöntemi, metodolojik şüphe olarak bilinir. Bunun anlamı, insan zihninin kesin bilgiye ulaşabilmesi için önce tüm inançlarını askıya alması gerektiğidir. Matematiksel bilgi bile bu şüphenin dışına bırakılmaz.

Bunun üzerine ortaya çıkan ünlü önermesi, **cogito ergo sum** — ‘Düşünüyorum, öyleyse varım’dır. Bu ifade, şüphe eden öznenin varlığının inkâr edilemeyeceğine dair temel noktayı oluşturur.

Şüpheyi daha ileri taşımak adına Descartes, insanı yanıltmakla görevli, son derece güçlü bir varlık tasavvur eder: **‘Kötücül CİN’* (evil demon).*** Bu varlık, tüm duyuların ve düşüncelerin sahte olabileceğini gösterir. Bu noktada ortaya çıkan sorulardan biri şudur: ‘Eğer algıladığım her şey bir yanılsamadan ibaretse, gerçeklik nedir?’

Bu şüpheden çıkış yolunu bulabilmek için Descartes, açık ve seçik olan fikirlerin doğruluğuna güvenilmesi gerektiğini savunur. Ancak burada bir sorun vardır: Bu fikirlerden nasıl emin olabiliriz? İşte bu noktada Tanrı kavramı devreye girer.

Descartes’a göre Tanrı, sonsuz, mükemmel ve aldatıcı olmayan bir varlıktır. Eğer Tanrı gerçekten mükemmelse, insanı sistematik olarak yanıltması mümkün değildir. Bu yüzden dış dünyanın varlığı Tanrı’nın güvenilirliği üzerinden doğrulanmaya çalışılır. Ancak şu soru hala geçerliliğini korur: *‘Tanrı’nın varlığı bile şüpheliyse?’*

Bu soruyla birlikte Descartes’ın şüphe yöntemi, epistemolojinin temel problemlerinden birini oluşturur. Bazı düşünörlere göre bu yöntem, akılcılığın doğuşunu temsil ederken; bazılarına göre insanı yalnızca zihinsel bir hapishaneye hapseder.

Descartes zihin ile madde arasında kesin bir ayrım yapar. Buna ‘kartezyen düalizm’ denir. Zihin, düşünen öz (**res cogitans**), madde ise genişleyen öz (**res extensa**) olarak kabul edilir. Bu ayrım, modern tıptan yapay zekâ tartışmalarına kadar uzanan geniş bir etki alanına sahiptir.

Sonuç olarak, Descartes’a göre şüphe, gerçeğe ulaşmanın başlangıcıdır. Ancak en temel sorulardan biri hala havada asılıdır:

“Gerçeklik mi zihni oluşturur, yoksa zihin mi gerçekliği kurar?”

Bu soruya net bir yanıt vermek rehberin kapsamı dışında olup, delegelerin tartışmaları sırasında ele alınması beklenmektedir.

2. YAHUDİ MAHKEMESİNDE BİR İSYANCI: SPİNOZA

2.1 Panenteizm Anlayışının İncelenmesi

Amsterdam'ın sessiz sokaklarında yürüyen genç bir adam, Tanrı'nın evrende nasıl "bulunduğu" üzerine düşünür. Spinoza'ya göre Tanrı evrenin dışında değildir; evren Tanrı'nın zorunlu varoluş biçimidir.

Panenteizm, Tanrı'nın evreni kapsadığını fakat evrenden büyük olduğunu savunur. Spinoza ise daha radikal bir görüş öne sürer: Tanrı evrenden ayrı değildir. Tanrı'nın varlığı evrenin varlığıyla özdeştir.

2.2 Panteizm ve Panenteizm Kavramlarının Karşılaştırılması

Panteizm, "Tanrı = Evren" önermesini savunur. Her nesne, her süreç Tanrı'nın doğrudan ifadesidir.

Panenteizm ise Tanrı'nın evrende bulunduğunu ancak evrenin Tanrı'yı bütünüyle temsil etmediğini söyler.

Spinoza'nın durduğu nokta, panteizmin felsefi açıdan en sistemli halidir. Çünkü Tanrı'nın evrenden tamamen ayrı olmasını bir çelişki olarak görür.

2.3 Doğa–Tanrı Kavramı

Spinoza'nın ünlü ifadesi "Deus sive Natura" — "Tanrı ya da Doğa"dır.

Burada "doğa" kelimesi fiziksel dünyayı değil, bütün varoluşu ve onun zorunlu yasalarını ifade eder. Dolayısıyla Tanrı doğanın işleyişiyle aynıdır.

Bu yaklaşımda mucize, Tanrı'nın kendi doğasına karşı çıkması anlamına geleceğinden imkânsız kabul edilir.

2.4 Tanrı'nın Keyfiyeti

Spinoza, Tanrı'nın iradesini insana benzer bir irade olarak görmez.

Tanrı'nın "istemesi" diye bir durum yoktur; Tanrı'nın doğası gereği evren zorunlu olarak vardır.

Bu nedenle yaratılış bir karar değil, zorunluluk sonucudur. Tanrı'nın davranış değiştirip memnun olması, gazap duyması gibi kavramlar Spinoza'ya göre insani projeksiyonlardır.

2.5 İslam Dünyasında Panenteizm: Vahdet-i Vücut

İslam düşüncesinde Vahdet-i Vücut, varlığın tekliğini savunur.

İbnü'l Arabî'ye göre var olan her şey Tanrı'nın farklı bir tecellisidir.

Bu yaklaşım panenteizm ile panteizm arasında konumlandırılır; Tanrı hem her şeyde görünür hem de her şeyden aşkındır.

2.6 Farklı Bir Evrenden: İbnü'l Arabî ve Hallac-ı Mansur

Hallac-ı Mansur'un "Enel Hak" sözü, varlığın tekliğini en çarpıcı şekilde ifade eder.

Bu ifade, kişinin "Ben Tanrı'yım" demesi değildir; "Benim bağımsız bir varlığım yok, yalnızca Hak var" anlamına gelir.

Spinoza'nın düşüncesi ile tasavvuf benzerlikler taşır fakat birbirlerinden bağımsız gelişmiş iki ayrı gelenektir.

2.7 Evrimsel Süreç İbrahimî Dinlerin Kapsayıcılığında mıdır?

Bazı modern yorumcular, kutsal metinlerin evrim gibi bilimsel süreçlerle çelişmediğini, aksine alegorik okunabileceğini savunur.

Adem ve Havva'nın biyolojik insanın başlangıcını değil, bilinç ve ahlaki farkındalığın başlangıcını temsil ettiği yorumları bu çerçevede değerlendirilir.

Spinoza'nın akıl merkezli sistemi, bu tür yorumların önünü açan bir yaklaşım sunar.

2.8 Dini Öğretilerin Zamanla Uyarlanması Mümkün Müdür?

Spinoza'ya göre kutsal metinler akıldan bağımsız değildir. Onların amacı bilimsel bilgi vermek değil, insanların etik bir yaşam sürmesini sağlamaktır.

Bu nedenle zamana uyum sağlamak, metnin özünü bozan değil, onu işlevsel kılan bir süreç olabilir.

Metinlerin tarihsel koşullara göre yeniden yorumlanması, hem felsefi hem teolojik açıdan tartışılabilir bir alandır.

2.9 Spinoza'da Özgür İrade Sorunu

Spinoza'ya göre insan özgür değildir; yalnızca özgür olduğunu sanır.

İnsan eylemleri, tıpkı doğa olayları gibi zorunlu nedenlerin sonucudur.

Bu durumda önemli soru şudur:

“Gerçek anlamda seçim yapıyor muyuz, yoksa yalnızca zorunlu olanı mı yaşıyoruz?”

2.10 Son Soru – Delejelere Bırakılan Tartışma

Spinoza'nın Tanrı anlayışı kişisel Tanrı fikrini reddeder.

Tanrı dualara cevap veren bir varlık değildir; Tanrı doğanın zorunlu düzenidir.

Bu düzenin içinde insan hem varlığın parçasıdır hem de zorunluluk yasaları tarafından belirlenir.

Rehberin sonunda delejelere bırakılan temel soru şudur:

“Tanrı bize mi yakın, yoksa biz Tanrı'nın içinden hiç çıkmadığımız için mi uzaklık yanılması yaşıyoruz?”

DEVIL'S ADVOCATE: ŐEYATANIN ZAFERİ VE 20.YÜZYIL

“Sana tanrı hakkında bir iki sır vereyim. Tanrı seyretmeyi sever. O bir oyunbazdır. Bir düşünsene, insana içgüdüler verir, sana bu olağanüstü yetiyi verir, sonra ne yapar dersin? Sırf kendi eğlencesi için, kendi özel kozmik komedi filmi için tam zıttı kurallar koyar. Gelmiş geçmiş en büyük ahmak. Bak, ama dokunma. Dokun, ama tatma. Tat, ama yutma. Ve sen sekip dururken, o ne yapar? Hasta, kahrolası kıcıyla güler! Hasisin tekidir! Sadisttir! Görevi başında bulunmayan bir derebeyidir! Buna tapmak mı? Asla!”

“Cennette hizmet etmektense cehennemde hükmetmeyi tercih ederim!”

-Devil's Advocate'den, Şeytan

Konumuza başlamadan önce, filme ismini veren “Devil's Advocate” başlığına dikkat çekmek isteriz. Öyle ki “Şeytan” ile “avukat” kelimelerinin yan yana kullanılmaları, insanda bir tuhafılık oluşturmuyor değil. “Şeytanın Avukatı” ifadesi Amerikan hukuk jargonunda “ipten alma” anlamına gelmekle beraber, “Papa olması ya da aziz kabul edilmesi için önerilen Kardinalin ya da din büyüğünün uygunluğunu inceleyen kimselere” de verilen bir lakapmış. Tabii sizlerin de tahmin edeceği üzere bu filmde “ağız iyi laf yapan, girdiği her davayı kazanan cin gibi bir avukatın” özelinde kullanılmış. Ayrıca Őeytana da bir gönderme var ancak o kısım spoiler içeriyor.

İsimden bahsettik zira bize göre filmdeki isim seçimi çok iyi olmasının da yanında “Şeytan” ile “avukatlık” kavramları arasında bir bağa gönderme yapıyor. Şimdi genel olarak filmimizden bahsedelim:

Film Florida'da girdiği 63 davayı kazanmış genç bir avukatın 64. davası sırasında başlıyor. Bu davayı da kazanırsa rekor kıracak olan avukat karizması, zekası ve konuşmasıyla jüriyi etkiler ve kendisine sunulan iki seçenekten (karşı tarafın haklı olduğunu bilmesine rağmen duygusal olarak karşı tarafı bozup davayı kazanmak, karşı tarafın haklı olduğunu bilip onların kazanmasına müsaade etmek; ilk seçeneği seçer) haksız olanı seçip “zaferine zafer” katar. Ve girdiği 64 davada da 64'ünü kazanması New York'taki meşhur bir hukuk bürosunun onu ofislerine davet etmesine sebebiyet verir.

Buradaki büroda çalışmaya başlayan genç avukatımızın karşısına; karizmatik, zeki ve New York'taki hukuk şirketinin en tepesinde yer alan John Milton karakteri çıkar. Genç karakterimiz ondan etkilenir. John Milton da ona akıl hocası misali öğütler verir ve onu ortamlara sokar. Filmdeki en meşhur öğütlerden birini sizinle paylaşalım:

“Kendine bu kadar güvenme evlat. Ne kadar iyi olursan ol, asla dikkatleri üstüne çekme. Bu en büyük hatan olur. Her zaman küçük görünmek zorundasın. sessiz ol, küçük adam ol. Aptalı oyna, istenmeyeni... Saf görünen zeki ol. Mona Lisa'nın eteğindeki el benim. Ben bir sürprizim evlat, geldiğimi asla görmezler. Sende eksik olan bu.”

-John Milton

ÇOK ÖNEMLİ NOT: Birazdan bahsini geçeceğimiz olaylar ve anlatısını yapacağımız düşünceler film hakkında daha önce hiç izlemeyenlerin büyük sürprizi kaçırmalarına neden olan spoilerları içerir. **FİLMİ İZLEMEK İÇERİĞİ SEBEBİYLE ZORUNLU DEĞİLDİR VE BU KISIMDAN SONRAKİ METNİ OKUYUP DA KOMİTEYE GELSENİZ, EKSİKLİK HİSSETMEZSİNİZ. LAKİN FİLMİN SONUNDAKİ SÜRPRİZİ ŞİMDİ ÖĞRENMİŞ OLURSUNUZ, BİLGİNİZE... EĞER BUNUN YAŞANMASINI İSTEMİYORSANIZ LÜTFEN İKİ SAYFA ATLAYIN...**

Filmin son sahnelerine doğru, genç avukatımız bir sabah uyandığında etrafında kimseyi bulamaz ve şehrin içerisinde yalnız olduğunu fark eder. Koskoca şehirde hiç kimse yoktur. Avukatlık bürosuna gittiğinde kendisini John Milton (şeytanın kendisi) karşılar, ve sinema tarihine geçecek replikler orada söylenir. Bu replikler hem filmin genel felsefesini hem de ne anlatmak istediğini gösterir bize:

- Bir konuda haklıydın. Gözliyordum. Elimde değildi. Gözliyordum. Bekliyordum. Nefesimi tutarak. Ama ben kukla oynatıcısı değilim, Kevin. Olayların olmasını ben sağlamam. Öyle olmaz. Özgür irade. Tıpkı kelebek kanatları gibi. Bir kere dokundun mu, bir daha havalanamazlar. Ben yalnızca sahneyi kurarım. İplerinizi siz çekersiniz.

- Asla dava kaybetmedin. Neden? Neden dersin? Çünkü o kadar iyisin ki. Evet. Ama neden? O mahkeme salonunda işler felaket kızıışmıştı, değil mi? Oyun planın ne, Kevin?

İyi bir seriydi, Kev. Günün birinde bitmek zorundaydı. Kimse hepsini birden kazanamaz.

+ Nesin sen?

- O kadar çok ismim var ki.

+ Şeytan.

- Sen bana baba de.

+ Mary Ann, o biliyordu. Biliyordu. Biliyordu. Bu yüzden, onu yok ettin.

- Mary Ann için beni mi suçluyorsun? Umarım şaka yapıyorsundur. Mary Ann'i istediğin zaman kurtarabilirdin. Onun bütün istediği aşktı. Hey, sen fazla meşguldün.

+ Yalan bu.

- Kabul et, buraya geldiğin an, onu değiştirmeye başladın.

+ Bu doğru değil. Sen bizim ne yaşadığımızı bilmiyorsun!

- Ben senin tarafındayım.

+ Sen bir yalancısın!

- Sana karınla ilgilenmeni söyledim! Ne dedim ben? "Bütün dünya anlayış gösterir." Öyle demedim mi? Sen ne yaptın? "Beni korkutan ne, biliyor musun John? Davayı bırakırım, o düzelir, ben de bu yüzden ondan nefret ederim." Hatırladın mı?

+ Ne yaptığını biliyorum. Beni oyuna getirdin.

- Sana kim, Gettys hakkındaki her şeyi çarpıt dedi? Bu seçimi kim yaptı?

+ Bu bir tuzak. Beni oyuna getirdin.

- Ve Moyez! O tutturduğun yol! Papalar, hocalar, yılan yetiştiricileri, hepsi aynı kazanda kaynar. Bunlar kimin fikriydi?

+ Benimle oynadın! Bunlar denemeydi! Senin denemelerin!

- Ve Cullen! Suçlu olduğunu bile bile! O resimleri göre göre! Sen ne yaptın? O yalancı fahişeyi tanık sandalyesine çıkardın!

+ Beni faka bastırdın. Beni sen istedin! Ona sen yalan söyledin!

- Ben öyle şeyler yapmam, Kevin! O gün metroda sana ne dedim? Sana söylediklerim neydi? Belki de kaybetme zamanın gelmiştir. Sen o fikirde değildin.

+ **Kaybetmek mi? Ben kaybetmem! Kazanırım! Kazanırım! Ben, avukatım! Bu benim mesleğim! Yaptığım iş bu! Ben davamı savundum.**

- Delillerin bu kadar. **Şüphe yok ki kibir benim en sevdiğim günah!** Kevin, bu o kadar doğal bir şey ki. Kendini beğenme, doğadan gelen bir uyuşturucudur. Biliyor musun sorun Mary Ann'e önem vermediğinden değil, Kevin... Sadece bir başkasıyla biraz daha fazla ilgileniyor olmandan. Kendinle.

(..)

- **Bak ne diyeceğim; tanrı hakkında içeriden biri olarak bilgi verebilirim. Tanrı izlemeyi sever, oyun oynamayı sever. Bunu bi' düşün. İnsanoğluna verdiği iç güdüleridir. İşte sana verdiği bu sıradışı hediyedir. Peki ya sonra ne yapar? He, ne yapar? Yemin ediyorum kendi eğlencesi için ve kendi özel kozmik çekim hataları için kuralları iki taraflı olarak koyar. Bu belki de en büyük hiledir.**

**bak ama sakın dokunma!
dokun ama tadına bakma!
tadına bak ama yutma!**

Sen bir o bacağına bir bu bacağına zıplarken o ne yapıyor olur? Orda durur ve lanet olası göbeği çatlayana kadar güler. **Tam bir vurdumduymaz, tam bir sadisttir. O, senin hiç görmediğin ev sahibindir. Ona mı tapacağız? Asla!**

+**Cennette köle olmaktansa, cehennemde kral olurum. Söylediğin bu mu?**

- Neden olmasın? Her şey başladığından beri burada, yeryüzünde her işe burnumu sokuyorum! **İnsanoğluna bahsedilen her duyguyu onda yeşerttim! İstediklerini ona sağladım ve onu asla yargılamadım! Neden? Çünkü onu asla reddetmedim.**

Bütün kusurlarına karşın! Ben insanoğlunun taraftarıyım! Ben hümanistim. Belki de son hümanist. Akli başında olan kim 20. yüzyılın tamamen benim eserim olduğunu inkâr edebilir ki? Tamamı, Kevin! Tamamı. Benim eserim. Gücümün zirvesindeyim, Kevin. Bu artık benim zamanım. Bizim zamanımız.

(...)

+Neden hukuk? Kes şu saçmalığı, baba! Neden avukatlar?

- **Çünkü Hukuk evlat, herşeye elimizi atmamızı sağlıyor. Bu en etkili geçiş belgesi. Yeni ruhban sınıfı, bebeğim. Şu anda yeryüzünde var olan avukat sayısından fazlasını şu an üniversitede olduğunu biliyor musun? Dünyaya yayılıyor! Ve siz ikiniz, hepimiz, bu dünyada dava üstüne dava, dava üstüne dava aklanacağız. Öyle ki pis kokusu en yükseklerle hatta cennete kadar tırmanacak. Oradakiler bu dumanın içinde canları çıkana kadar öksürecek.**

+ **İncilde kaybedeceğin yazılı. Biz kaybetmeye mahkûmuz, baba.**

- **Ancak bir kaynağını düşün, evlat! Üstelik biz kendi kitabımızı yazacağız. Birinci bölüm, burda, bu sunakta. Şu anda.**

Bu replik yaşandıktan sonra Kevin (genç avukatımız) kafasına sıkar ve metaforik olarak tövbe etmiş olur. Ardından sizlere ilk başta bahsettiğimiz önünde o iki seçeneğin bulunduğu zamana geri döner ve haklı olan seçeneği seçer. Altmış dördüncü davayı bilinçli olarak kaybeder. Kız arkadaşıyla merdivenlerden inerken arkalarında daha önceki sahnede Kevin'e haksız yolu seçmesi gerektiğini söyleyen arkadaşı tekrar çıkar. Bu yaptığının inanılmaz bir etki yaratacağını ve medyanın bu yaptığı şey sebebiyle onunla konuşmak isteyeceğini belirtir. Bir görüşme yapmasını ister ve Kevin de bunu reddetmez. Ardından Kevin ve kız arkadaşı Mary sahneden ayrıldığında bu kişinin John Milton'a dönüştüğünü görürüz. Ve şeytan son sözünü söyler:

“Kibir, favori günahım.”

FİLMİ İZLEYECEKLER BURADAN DEVAM EDEBİLİRLER!

Filmin anlatısına göre artık 20. yüzyılda dinlerin etkisi kalmamıştır. Tanrı ile şeytan arasındaki savaşta bu yüzyılda şeytan üstünlük kurmuş, birçok insan şeytanın “vesveselerinin” etkisinde kalarak maddi ve dünyevi şeyler için kötülükler yapmaktadır. Bunu filmin son sahnelerinde sizinle paylaştığımız repliklerde de görürüz. Şeytan, Cennetten düştükten (İncil’deki anlatıya göre, İslam’da farklı görüşler de var çünkü...) sonra yeryüzünde hakimiyet kurmaya çalışmış, bu hakimiyet 20. yüzyılda doruk noktasına ulaşmıştır.

Filmde Kevin karakteriyle anlatılmak istenen kişi yapısı, esasında hırsları sebebiyle bu dünyanın nimetlerine gönlünü kaptırmış ve kendilerini materyalizme tamamen teslim eden insanları temsil eder. Mağser, kimi zaman bir mahkeme salonuna benzer. O mahkemede insanların vicdanları ve adaletleri ölçülür. Vicdanını ve adalet duygusunu kaybeden insanlar, bir noktadan sonra kendilerini de kaybederler. **Başarının getirdiği tatmin olma durumu ve bu tatmin olma hazzının sürekli yükselen bir arzuya dönüşmesi, insanı felakete sürükleyebilir.** Tolstoy “Acı duyabiliyorsan canlısın, başkalarının acısını duyabiliyorsan insansın.” demiş. **İnsanın bir noktadan sonra başarıya bel bağlaması ve hayattaki her şeyini “başarı odaklı” tasarlaması, başarıya ulaşmak için her yolu denemesine ya da mübah olarak görmesine sebebiyet verebilir. Dolayısıyla insanın içindeki merhamet duygusunu yok eder. Merhamet duygusunu yok ettiği için de aslolanı, insanı yok etmiş olur... tıpkı Tolstoy’un dediği gibi...**

Peki insan bunu nasıl göze alabilir? Neden insanlar başarı için masum bir canın hayatını mahvedebilirler? Bunu onlara yaptıran duygu nedir? İşte tam da bu noktada dünyaya gönderilişimizden beri içimizde bulunan “kibir” duygusu ön plana çıkar. Filmimizde de “kibir” ön planda... zira insanın baştan çıkarılmasının en iyi ve en kolay yolu, onun kendi büyüklüğüne inanmasıdır. İnsanların bazı günahları yapması için onları şeytanların ikna etmesi, daha da doğrusu insanların kendilerinin günahı yapmayı o şeyin günah olup olmadığını umursamadan sadece kazanmak amacıyla istemeleri gereklidir. İyi ya da kötü olmayı önemsemeyen, sadece kazanmak isteyen birinin günah işlemesini durduramazsınız.

(Soldaki Kevin, Sağdaki John Milton)

NOT: Yukarıda kullandığım ifadeler (Şeytanın insanı ikna etmesi, günahlar, materyalizmi kötü bir şeymiş misali yazmam, İncil’deki Cennetten düşme olayını kullanmam ve Tanrı-şeytan savaşına gönderme yapmam) herhangi bir inancımın kaynaklı değil, filmin felsefesini anlatmak istediğimdendir. Film Hristiyanlıktaki şeytanın kendince haklı olduğunu düşündüğü sebepleri ve şeytanın getirdiklerini gösterir bize...)

Bütün bunlara rağmen, yukarıda bahsettiğim günah işlemenin insanlara getireceği tatmin ve kibir duygularına rağmen, insanların çoğu zaman tövbe fırsatı vardır. Filmimizde de karakterimiz son sahneye kadar ahlaksız ve erdemsiz biri gibi davranmış ancak son sahnede tövbe etmiştir ve tövbesi kabul edilmiştir. Tövbesi kabul edildikten sonra ise şeytan yine kılık değiştirerek onun yanına girip vesveselerine ve “kibir” duygusunu yeşertmeye devam etmiştir.

Gelelim şeytanın savunmasına... Şeytan bu filmde daha önce duyulmamış bir savunmayla çıkar karşımıza... Ona göre insana asıl değeri veren, insanın arzularının tatmin olmasını sağlayan ve insanı cesaretlendiren, ona bir kul gözüyle değil de gerçekten değer veren Tanrı değil kendisidir. Kendisi insanların hoşuna gittikleri şeyleri yapmalarını ister. Ona göre Tanrı insana arzular verip sonra bu arzuları deneyimledikleri için insanlara kızmaktadır. O yüzden Tanrı bir kukla oynatıcısıdır. Ve bundan zevk almaktadır. Yani kötü olan kendisi değil, Tanrı’dır...

Konularımızdan biri de burada ortaya çıkar. Tanrı’nın sevmeye, görülmeye ve bilinmeye ihtiyacı mı vardı ki, varlıkları yarattı? İslam bu soruya Samed sıfatı ile cevap verir. İslam’a göre Allah, hiçbir şeye ihtiyacı olmayan ve her şeyin kendisine muhtaç duyduğudur. Peki o halde yaratıcı neden insanları yaratmıştır? Buna muhtaç değilse neden? Yoksa Tanrı, şeytanın bahsettiği gibi kötü olan mıdır? Yahut muhtaç bir Tanrı mümkün müdür?

Allah’ın insanları neden yarattığı sorusuna İslam coğrafyası içerisinde Bediüzzaman ve İmam-ı Rabbani **şuunat** kavramı ile cevap verirler. Bu konu hakkında:

“Bir sultanın bütün muhtaç ve fakir raiyetini bir gemiye bindirdiği ve onları o gemide seyahat ettirerek her türlü ihtiyaçlarını gördüğü, yedirdiği, içirdiği anlatılır. Ve o sultanın, o muhtaç raiyetinin sevinmelerinden de bir haz duyduğu ifade edilir. Ve Allah’ın bütün canlıları bu dünya gemisinde yedirip içirmekten ve her türlü ihtiyaçlarını görmekten kendine has ve mahlukatın her türlü lezzet telakkilerinden münezzeh bir "lezzet-i mukaddese" olduğu nazara verilir. İşte bu lezzet-i mukaddese ilahi şuunâttandır.”

Bu kavram da konumuz hakkında savunulabilecek “dindar” görüşlerinden bir tanesidir...

ÇALIŞABİLECEĞİNİZ KAYNAKLAR:

*<https://alkenutakistebi.blogspot.com/2014/06/arz-metodu-hadisler-ve-seytann-avukat.html>

*<https://dusunbil.com/cehennemde-hukum-surmek-cennette-hizmet-etmekten-iyidir-seytanin-avukati/> (Üstteki direkt taraflı, alttaki de hafiften taraflı yazıdır...)

*<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1396654> (Makaledir, ilgisini çekene...)

"Yine yemin ederim ki, İblis onlar hakkındaki zannını hakikaten doğru buldu da içlerinde müminlerden ibaret bir gruptan başkası ona uydular."

"Halbuki İblis'in onlar üzerinde hiçbir saltanat kudreti yoktu. Fakat biz ahirete imanı olanı belli edecek, ondan şüphe içinde bulunanı ayırt edecektik. Öyle ya Rabb'in her şeyi gözetleyendir."

(Kur'an-ı Kerim, Sebe Suresi, 20-21. ayetler)

Kevin: Peki ya aşk?

John: Çok abartılıyor. Biyokimyasal açıdan, çok miktarda çikolata yemekten farksız...

4. ACILAR

İnsanın karanlık bir odada tek başına kaldığında yüzleştği ilk şey, çoğu zaman sessizlik değil acıdır. Bedenin bir yerinde sızlayan bir ağrı, ya da zihnin derinlerinde hiç geçmeyen bir gölge... Acı, insanın hem en eski öğretmeni hem de en kaçınılmaz misafiridir.

Felsefe tarihi boyunca acı, yalnızca bir duygu ya da deneyim olarak değil; insanın varoluşunu anlamasının anahtarı olarak ele alınmıştır. Bu nedenle acı üzerine düşünmek, insanın kendisini anlamasının bir yoludur.

Acı Nedir?

Acı, yalnızca fiziksel bir rahatsızlık olarak tanımlanamaz. Aynı kelime hem bir yaranın sızısını hem de bir kalp kırıklığının sessiz çöküşünü ifade eder.

Felsefi açıdan acı, insanın sınırlarını fark ettiği andır:

Bir şeyin ters gittiğini, eksik olduğunu veya tehdit altında bulunduğunu hissettiği o kırılma noktası.

Bilim acıyı sinirsel bir uyarı olarak tarif ederken, felsefe acının bilinçle ilişkisini vurgular. İnsan acı çektiği için kendisinin farkına varır; acı, bilinci uyandırır. Bu yönüyle acı, insanın kendisiyle kurduğu varoluşsal diyalogdur.

Bize Acı Çektiren Bir Tanrı

Teist geleneklerde Tanrı'nın dünyayı neden acıyla birlikte yarattığı tartışması uzun süredir sürmektedir.

Bazı öğretilerde acı, insanın olgunlaşması için gereklidir. Acı, insanı terbiye eder, sınar, güçlendirir.

Ancak bu açıklama şu soruyu doğurur:

“Madem Tanrı merhametlidir, neden bu kadar yoğun acıya izin verir?”

Bu soruya verilecek kesin bir cevap rehberin amacı dışında bırakılmakta; ancak teolojik tartışmalarda iki ana yaklaşım öne çıkar:

1. Acı, özgür irade sonucudur.

2. Acı, ilahi plana hizmet eden bir sınavdır.

Her iki yaklaşım da insan acısını anlamlandırmaya çalışır, fakat hiçbir acının kendisini ortadan kaldırmaz.

Şükür Kavramı

Acı ve şükür arasında kurulan ilişki teolojinin en tartışmalı alanlarından biridir.

Bazı geleneklerde acı çeken insanın şükretmesi öğütlenir; çünkü acı kişinin imtihanında olduğunu hatırlatır.

Şükür, acıya rağmen bir anlam arayışıdır.

Bu yaklaşımda acı, insanı karamsarlığa değil, daha yüksek bir sabır ve bilinç düzeyine taşır.

Acılarla Yüzleşmek: Bentham ve Nietzsche'nin Zıt Görüşleri

Felsefe tarihinde acıyı tamamen ortadan kaldırmak ile acıyı yücelten iki uç görüş bulunur.

Bentham, faydacılığın kurucularından biri olarak, acının mümkün olduğunca azaltılması gerektiğini savunur. Ona göre iyi olan, acıyı en aza indiren davranıştır. Acı, gereksiz ve yok edilmesi gereken bir unsurdur.

Nietzsche ise bunun tam tersini düşünür. Ona göre insanı güçlendiren şey acıdır.

Acıdan kaçan toplumlar zayıflar; acı, insanın kendisini aşması için gereklidir.

Nietzsche'nin ünlü sözü bu yaklaşımı özetler:

“Öldürmeyen acı güçlendirir.”

Bu iki görüş, modern toplumun acıya yaklaşımını belirleyen temel eksenlerdendir.

Acı Çeken Yerleri Yok Etmek: 19. Yüzyıl Avrupa'sı ve Sade

19. yüzyıl Avrupa'sında acı ahlaki bir sorun olarak ele alınmaya başlar.

Jeremy Bentham'ın etkisiyle “acı–haz hesabı” toplumsal politikalara yansır.

Bu süreçte Marquis de Sade'in eserleri, acının hem haz hem güç ilişkisi bağlamında tartışılmasına yol açar.

Sade'in yazıları, acının ahlakla bağının tamamen sorgulanmasına neden olmuş;

“acı doğası gereği kötü müdür yoksa yalnızca toplumsal olarak mı kötüdür?” sorusunu ortaya çıkarmıştır.

Laleli'den Cyberpunk'a Giden Tramvay: Gelişen Teknoloji Acıyı Yok Edebilecek mi?

Teknoloji ilerledikçe acıdan kaçış yöntemleri de gelişmektedir.

Tıbbi analjezikler, psikolojik destek sistemleri, dijital dikkat dağıtıcılar ve biyoteknolojik müdahaleler...

Hepsi insan acısını azaltmayı hedefler.

Ancak temel soru şudur:

Teknoloji acıyı azaltabilir, fakat acı deneyimini tamamen ortadan kaldırılabir mi?

Acı ortadan kalkarsa, insanın kendilik bilinci nasıl değişir?

Modern fütürist tartışmalarda acının yokluğu ahlaki bir risk olarak bile görülmektedir.

Nietzsche ve Tanrı'nın Ölümü: Kilisenin Sonu

Nietzsche'ye göre “Tanrı'nın ölümü”, modern insanın ahlaki hakikat kaynağını kaybetmesi anlamına gelir.

Acıyı anlamlandıran ilahi çerçeve çöktüğünde, insan acı karşısında yalnız kalır.

Bu yalnızlık hem bir özgürleşme hem de bir yoksunluk yaratır.

21. Yüzyılda İfadenin Yorumu: Tanrı'nın Ölümü; Ahlaki Çürüme veya Özgürleşme

“Tanrı'nın ölümü” modern insanın acısını nasıl şekillendirir?

Bu durum bazı düşünörlere göre ahlaki çöküşe yol açarken, bazılarına göre insanın kendi değerlerini yaratma özgürlüğünü artırır.

Acı hâlâ vardır, fakat artık kutsal bir açıklaması yoktur.

Bu nedenle acı, 21. Yüzyılda daha kişisel, daha psikolojik ve daha kimlik merkezli bir forma bürünmüştür.

Son Soru – Delelelere Bırakılan Tartışma

Tüm bu tartışmaların sonunda rehberin delelelere bırakmak istediğı temel soru şudur:

“Acı insanın kusuru mu, yoksa insanı insan yapan kaçınılmaz bir güç müdür?”

UÇURUMUN KENARINDAYIM HIZIR: KURTARICI EL

*Uçurumun kenarındayım Hızır
Civan hazır
Divan hazır
Ferman hazır
Kurban hazır*

-Ömer Lütfi Mete

Bir ağlamayla başlar hayatımız. Yaratılışımızdan yahut var oluşumuzdan beri ölçebileceğimiz en büyük acıyla... Doğum sancısı sancıların en büyüğüdür. Acının şiddeti ise sadece gelecek olan için değerlidir. Dünyadaki insanların ekseriyeti, acıdan korktuğu için çocuk istememezlik yapmaz. Acı, gelecek günlerde bize katacağı tatlı şeylerle göze alınabilir. Lakin sadece doğum sancısıyla bitmez acılar. Bu acıyı çeken annemizin göz yaşlarıyla bitmez dünyadaki gözyaşları...

“Dünya’ya gelmek ile saldırıya uğradığımızı” ifade eder İsmet Özel... Dünya kimine göre bir sınav yeri, kimine göre bir sorumluluklar yükü... Bu dünyada sorumluluk almakla beraber acıyı kaldıracaklarımızın de imzasını atmış oluruz. Ama bazen bu acılar öylesine bir hal alır ki, insanlardan bazıları bunu kaldıramayıp intihara meyillenirler. İşte bu tür bir duruma düşen insan, kendi hayatı için “kurtarıcı bir figür” arar. Biz de komitemizde **bu kurtarıcı figürlerin şizofreni gibi bir hastalığın sonucu olarak insanın kendi zihninde mi, yoksa gerçekten de farklı bir alemin varlığı olarak var olduklarını tartışacağız.**

Daha açık ve daha teknik anlatımıyla; Hızır gibi karakterlerin gerçekten de var olup olamayacaklarını, materyalist bir dünyada (sadece maddeleri barındıran bir dünya) yaşayıp yaşamadığımızı, gayb aleminin varlığını tartışacağız.

Dini kesimler, özellikle İbrahimi Dinler, dünyanın ve evrenin sadece maddelerden oluştuğuna inanmazlar. Materyalist bir anlayışa sahip değillerdir. Biz komitemizde alem tanımını İslam Felsefesinden alacağız. Şehadet (algılayabildiğimiz ve görünenler) aleminin dışında kalan gayb aleminin var olup olmadığını tartışacağız.

Bu gayb aleminin ve materyalist dünya meselesi sadece günümüze ait olan bir mesele değildir tabii... İslam Dünyasında Dehriyye adını alan bir materyalist akım vardır. Bu akıma göre Hz. Muhammed halkın gerçekleri görmesine engel olan biridir ve tevhid inancı batıldır. Aynı zamanda Tanrı yoktur ve bunun yanında manevi olarak hiçbir varlık bulunmaz. Maddeci bir anlayışa sahiptirler. Eğer Dehriyye akımını incelemek isterseniz 9. yüzyılda yıldızını parlatmış İbn Ravendi’yi ve düşüncelerini araştırabilirsiniz.

Komitemizde üzerinde duracağımız bir diğer mesele; Hızır karakteridir. Hızır denilince insanların aklına kurtarıcı bir kişilik gelir. Kur’an’da Kehf Suresinde “Bilge Kul” olarak bahsedilen ve normal insanlardan daha farklı olarak Allah tarafından bir hidayet verildiği belli olan kişidir. Hadisler vasıtasıyla isminin Hızır olduğu düşünülür.

(İbn Ravendi)

Sizlerden komitemize gelmeden önce aşağıda paylaşacağımız ayetleri okumanızı rica ediyoruz:

54. Andolsun, biz bu Kur'an'da insanlar için her türlü misali değişik şekillerde açıkladık. Fakat insan tartışmaya her şeyden daha çok düşkündür.

(54. ayette verilen ve bizim kâılın harflerle yazdığımız kısım önemlidir. Birazdan bahsedeceğimiz batını ve zahiri kısım için...)

55. İnsanlara hidayet geldikten sonra onların inanmalarına ve Rab'lerinden mağfaret dilemelerine, ancak, öncekilerin başına gelenlerin kendi başlarına da gelmesi, ya da kendilerine azabın göz göre göre gelmesi (yönündeki beklentileri) engel olmuştur.

56. Biz, peygamberleri ancak müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. İnkâr edenler ise, hakkı batıla çürütmek için mücadele ederler. Âyetlerimizi ve kendilerine yapılan uyarıları alaya alırlar.

57. Kim, kendisine Rabbinin âyetleri hatırlatılıp da onlardan yüz çeviren ve elleriyle yaptığını unuttandan daha zalimdir? Şüphesiz biz, onu anlamamaları için, kalplerine perdeler gerdik, kulaklarına da ağırlıklar koyduk. Sen onları hidayete çağırırsan da artık ebediyen hidayet bulamazlar.

58. Rabbin, çok bağışlayıcıdır, merhamet sahibidir. Eğer yaptıkları yüzünden onları (dünyada) cezaya çarptırırsaydı, elbette azaplarını çarçabuk verirdi. Hayır, onlar için belirlenmiş bir gün vardır ki (o gün gelince) hiçbir kurtuluş çaresi bulamazlar.

59. İşte zulmettiklerinde yok ettiğimiz memleketler.. Helâk edilmeleri için de belli bir zaman tayin etmiştik.

60. Hani Mûsâ, beraberindeki gence şöyle demişti: "İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar durmayacağım, ya da uzun zaman gideceğim."

61. Onlar iki denizin birleştiği yere varınca, balıklarını unuttular. Balık denizde yolunu tutup kayıp gitti.

62. Oradan uzaklaştıklarında Mûsâ beraberindeki gence, "Öğle yemeğimizi getir, bu yolculuğumuzdan dolayı çok yorgun düştük" dedi.

63. Genç, "Gördün mü! Kayaya sığındığımız sırada balığı unutmuşum. Doğrusu onu sana söylememi bana ancak şeytan unutturdu- Balık şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti" dedi.

64. Mûsâ: "İşte aradığımız bu idi" dedi. Bunun üzerine tekrar izlerini takip ederek gerisin geri döndüler.

65. Derken kullarımızdan **bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, kendisine tarafımızdan bir ilim öğretmiştik.**

(Ayette söz konusu edilen kul, çoğunluğun görüşüne göre Hızır'dır. Fakat Kur'an, bu "kul"un kim olduğundan söz etmemiştir.)

66. Mûsâ ona, "Sana öğretilen bilgilerden bana, doğruya iletici bir bilgi öğretmen için sana tabi olayım mı?" dedi.

67. Adam, şöyle dedi: "Doğrusu sen benimle beraberliğe asla sabredemezsin."

68. **"İç yüzünü kavrayamadığın bir şeye nasıl sabredebilirsin?"**

69. Mûsâ, "İnşallah beni sabırlı bulacaksın. Hiçbir işte de sana karşı gelmeyeceğim" dedi.

70. O da şöyle dedi: "O hâlde, eğer bana tabi olacaksan, ben sana söylemedikçe hiçbir şey hakkında bana soru sormayacaksın."

71. Derken yola koyuldular. Nihayet, bir gemiye bindiklerinde (adam) gemiyi deldi. Mûsâ, "Sen onu içindekileri boğmak için mi deldin? Doğrusu, şaşılacak bir iş yaptın." dedi.

72. Adam, "Sen benimle beraberliğe asla sabredemezsin, demedim mi?" dedi.

73. Mûsâ, "Unuttuğum için bana çıkışma ve bu işimde bana güçlük çıkarma!" dedi.

74. Yine yola koyuldular. Nihayet bir erkek çocukla karşılaştıklarında, adam (hemen) onu öldürdü. Mûsâ, "Bir cana karşılık olmaksızın suçsuz birini mi öldürdün? Andolsun çok kötü bir iş yaptın!" dedi.

75. Adam, "Sana, benimle beraberliğe asla sabredemezsin demedim mi?" dedi.

76. Mûsâ, "Eğer bundan sonra sana bir şey hakkında soru sorarsam, artık benimle arkadaşlık etme. Doğrusu, tarafımdan (dilinecek son) özre ulaştın (bu son özür dileyişim)" dedi.

77. Yine yola koyuldular. Nihayet bir şehir halkına varıp onlardan yiyecek istediler. Halk onları konuk etmek istemedi. Derken orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar gördüler. Adam hemen o duvarı doğrulttu. Mûsâ, "İsteseydin bu iş için bir ücret alırdın" dedi.

78. Adam, "İşte bu birbirimizden ayrılmamız demektir" dedi. "Şimdi sana sabredemediğin şeylerin içyüzünü anlatacağım."

79. "O gemi, denizde çalışan birtakım yoksul kimselere ait idi. Onu yaralamak istedim, çünkü onların ilerisinde, her gemiyi zorla ele geçiren bir kral vardı."

80. "Çocuğa gelince, anası babası mü'min insanlardı. Onları azgınlığa ve küfre sürüklemesinden korktuk."

81. "Böylece, Rablerinin onlara, bu çocuğun yerine daha hayırlı ve daha merhametli bir çocuk vermesini diledik."

82. "Duvar ise şehirdeki iki yetim çocuğa ait idi. Altında onlara ait bir define vardı. Babaları da iyi bir insandı. Rabbin, onların olgunluk çağına ulaşmalarını ve Rabbinden bir rahmet olarak definelerini çıkarmalarını istedi. Bunları ben kendi görüşüme göre yapmadım. İşte senin, sabredemediğin **şeylerin içyüzü** budur."

Şeylerin içyüzü... Bu tanım "batını" kelimesini tam tanımlar nitelikte. Zahiri ise meselenin dış yüzüdür. Batını meselelerin derinini, derin tarafını simgelerken zahiri ise meselenin herkesçe görünen yüzünü, herkesçe anlaşılan kısmını yahut şeklini ifade eder. Gayb alemini, Hızır'ın anlattıklarını "teknik" düzlemde ayırabilmek için batını ve zahiri ayrımını bilmek gerekir. Musa'nın Hızır'ın yaptıklarını görmesi olayların zahiri boyutunu görmesidir. Hızır'ın yaptığı şeylerin içyüzünü anlatması ise meselelerin batını kısmını Musa'ya anlatmasıdır. Yukarıdaki örnek zahiri ve batını ayrımını daha iyi anlamamanızı sağlar.

İnsanlar olarak hayatta neye değer veriyoruz, neye değer vermeliyiz, bize lazım olan olayların dış yüzü mü iç yüzü mü, toplumdaki insanlar nasıl olayların iç yüzünü bilebilir, onları kim şevklendirecek, meselelerin iç yüzünü herkesin bilmesi herkesin aynı kafa yapısına sahip olmasını gerektirmez mi, bu kötü bir şey değil midir, bu mümkün bir şey midir, peki mümkün değilse olayların iç yüzü diye kesin bir tanım yoktur şeklinde anlaşılabilir mi? Bunlar ve bunlar gibi nice soru türetilir bu olaydan...

Hızır karakterini biraz dahi olsa anlayan herkes, ona Allah tarafından özel bir ilim verildiğini anlar. Bu ilimle esasında Allah, dünyaya müdahale eder. Oysa dindarların aksine deist görüşe göre Tanrı dünyaya müdahale etmez, olaylar onun gözetiminde kendiliğinden gelişir. İşte biz de komitemizde **Tanrı'nın dünyaya ne ölçüde müdahale ettiği görüşünü tartışacağız.** Allah'ın İslam'da dünyaya müdahale etme şekline örnek olarak Hızır kıssasını verdik. Müdahale etme şekli özel ilim sahibi bir kul iledir. İslam'da Allah alemini yaratmış ve yaratmasını da sürdürmektedir. Bu yönüyle Deizmin tam tersi bir görüşe sahiptir.

"Göklerde ve yerde bulunan her canlı tüm ihtiyaçlarını O'ndan ister. O ise, sayısız isim ve sıfatlarıyla **her an sınırsız tecellî ve yaratma hâlinedir.**"

(Kur'an-ı Kerim, 55/29)

"Allah, varlıkları ilk defa yoktan yaratan, sonra dünyada **bu yaratmayı tekrar tekrar yineleyen ve âhirette her şeyi yeni baştan yaratacak olandır.** Sonra da O'nun huzuruna getirileceksiniz."

(Kur'an-ı Kerim, 30/11)

"İşte bu, Rabbiniz olan Allah'tır. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. **Her şeyin yaratıcısıdır.** (Öyleyse) yalnızca O'na kulluk edin. **O, her şeyin üzerinde (gözetleyen, denetleyen ve işlerini yürüten) Vekil'dir.**"

(Kur'an-ı Kerim, 6/102)

*Uçurumun kenarındayım Hızır
Ulu dilber kalesinin burcunda
Muhteşem belaya nazır
Topuklarım boşluğun avcunda
Derin yar adımı çağırır
Dikildim parmaklarımın ucunda
Bir gamzelik rüzgâr yetecek
Ha itti beni, ha itecek...*

ÇALIŞABİLECEĞİNİZ KAYNAKLAR:

*<https://insicam.net/2022/02/02/imam-gazalinin-tasavvuf-anlayisinin-dayanaklari-zahiri-ve-batini-ilim-ayrimi/>

*<https://sozvekalem.com/c-gustav-jungun-penceresinden-kehf-suresi-tr-1372.html>

*<https://kendinitaniatolyesi.blogspot.com/2019/09/cgjungun-kehf-suresi-yorumu-iki-denizin.html>

*<https://dn790003.ca.archive.org/0/items/Kuran-Kerimzerine-Meal-TefsirTecvidVbKitaplar/Abdurrahman-Kasapoglu-Carl-Gustav-Jungun-Kehf-Suresi-Tefsiri.pdf> (Batılı Psikolog Jung'un Kehf Suresini incelediği kitap. Komite moderatöründen özel tavsiyeli...)

*<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3724827>

*<https://islamansiklopedisi.org.tr/dehriyye>

*https://panel.kku.edu.tr/Content/felsefe/dersler/turk_islam_felsefesi/

06 dehriyyun tabiiyyun ekolleri.pdf

*<https://www.ehlisunnetbuyukleri.com/Islam-Tarihi-Ansiklopedisi/Detay/DEHRIYYE/169>

(Taraflı Kaynak!)

*<https://www.felsefe.gen.tr/dehriyye-nedir-ne-demektir/> (Basit anlatımlı kaynak!)

ACZDEN KURTULUŞ: KALVİNİZM VE ARMINİANİZM

*“Gebe kaldık, kıvrandık,
Rüzgardan başka bir şey doğurmadık sanki.
Ne dünyaya **kurtuluş** sağlayabildik,
Ne de dünyada yaşayanları yaşama kavuşturabildik.”*

-Yeşeya 26:18

Sevgili delegeler,

Sona yaklaştığımızın ve son konumuzun ciddi bir akademik bilgi gerektirdiğinin farkındayız. Hem rehberi uzun tutmamak adına hem de sizlere eşsiz bir akademik deneyim yaşatmak isterken sıkılmamak adına son konumuzu bir Hristiyan din adamı misali tartışmayacağız.

Bahsi geçen iki konu, Hristiyanlıktaki Ortodoks mezhebinin içerisinde bulunan iki dini anlayışı barındırır. Burada önemli olan nokta, bu ikisinin mezhep olmamasıdır. Mezhep dediğimiz yapı, belli bir kiliseye bağlı olacak şekilde kendi yapısını oluşturabilen ve ikincil konularda bazı temel şeylere uyum sağlayan yapıdır. Bahsini geçeceğimiz Calvinizm ve Arminianizm, İncil’i anlamının yollarıdır.

İlk önce Calvinistleri anlamak için kullanılan TULIP tekniğini kullanalım.

T: Tam ahlaksızlık acizlik durumu. Aslında Calvinistler de Arminiyanlar da “günah”ın insanın her bölümünü etkilemesi sebebiyle onun ahlaksız olduğunu onaylıyorlar. Lakin Calvinistler işi biraz daha ileri götürüp olayı “total acizlik” kavramına getiriyorlar. İnsan, Tanrı’nın kurtuluş teklifine o insanı yenilemeden cevap veremez. Acizdir zira... Bunun kanıtı olarak:

“Günah bir insan aracılığıyla, ölüm de günah aracılığıyla dünyaya girdi. Böylece ölüm bütün insanlara yayıldı. Çünkü hepsi günah işledi.”

(Romalılar 5:12)

U: Bu madde de kimin “kurtuluş” için seçildiğiyle alakalıdır. Calvinistler, kaderin, Tanrı’nın kurtarılmak üzere belirli bireyleri seçtiği anlamına geldiğine inanırlar.

L: Bu madde de “sınırlı kefaret” anlamına gelir. Calvinizm, Mesih’in herkes için ölmediğini, sadece bazı kimseler için öldüğünü söyler. Bunun da kanıtı olarak:

*“Çünkü bu benim kanımdır; günahların bağışlanması için **birçokları** uğruna akıtılan antlaşma kanıdır...”*

(Matta 26:28)

*“Onlar için istekte bulunuyorum. Dünya için değil, **bana verdiği kimseler için** istekte bulunuyorum. Çünkü onlar senindir.”*

(Yuhanna 17:9)

I: Dayanılmaz lütuf. Kısaca Tanrı’nın “kurtuluş” için seçtiği kimse muhakkak kurtulacaktır ve bundan kaçış yoktur.

P: Bir kez kurtarılmış kimse hep kurtarılacaktır. I ile benzer madde... Eğer birisi Hristiyan olduktan sonra ya da Hristiyan bir kimse iken Hristiyanlık yolundan vazgeçmişse, en başından beri kurtarılmamıştır.

Şimdi biraz da Arminianizm'den bahsedelim. Arminianizm hakkında bir alıntı yaparsak daha iyi olacaktır:

“Bu durumda -yani günahkar durumda- insanın gerçek iyiliğe yönelik özgür iradesi yalnızca yaralanmakla, sakatlanmakla, bükülmekle ve zayıflamakla kalmaz, aynı zamanda hapsedilir, yok edilir ve kaybolur. Güçleri, lütuf tarafından desteklenmedikçe yalnızca zayıflamış ve işe yaramaz olmakla kalmaz, aynı zamanda ilahi lütuf tarafından heyecanlananlar dışında hiçbir gücü yoktur.”

-Jacob Arminius

Yine aynı şekilde TULIP maddelerinden gidelim. Arminianlar da tam ahlaksızlık konusunda Kalvinistlere katılıyorlar. Ayrıca Tanrı'nın sadece kendi istedikleri kullarına kurtuluşu vereceğini, kendi istemediği hiçbir kulun kurtuluşa eremeyeceğini de kabul ediyorlar. Ancak “sınırlı kefare”e değil “sınırsız kefare”e inanıyorlar. İsa Mesih olarak kabul ettikleri peygamberlerine inanan her kimsenin kurtuluşa erebileceğini -evrenselcilikle karışmasın- savunurlar. Bunun için de kanıt olarak:

“O günahlarımızı, yalnız bizim günahlarımızı değil, bütün dünyanın günahlarını da bağışlatan kurbandır.”

(Yuhanna 2:2)

“Oğluna inanan kişinin sonsuz yaşamı vardır diyor. Ama Oğlunu reddeden kişi, Tanrı'nın gazabı üzerlerinde kaldığı için yaşamı görmeyecektir.”

(Yuhanna 3:36)

Diğer ilke ise inanmanın özgürlüğüdür. Arminianlara göre Tanrı insana seçim şansı vermiştir. “Kefaret”e karşı inanma yahut reddetme fırsatı verilen insan, ikisinden birini seçme şansına sahiptir. Bu özgür iradedir.

Bir başka ilkemiz ise “şartlı seçim”dir. Arminianlara göre sadece Mesih’e iman etmiş ve onun arkasında duran kimseler kurtuluşa erecektir. Ancak Kalvinistlerde olduğu gibi değildir bu durum... zira Tanrı insana seçim şansı vermiştir, tıpkı bir önceki paragrafta bahsettiğimiz gibi...

Son ilke ise Mesih’teki güvenilirliktir. Kurtuluş ona inanıldığı taktirde güvence altındadır. Tabii bu konuda Arminianlar içinde de ihtilaf bulunduğu için çok üzerinde durmayacağız.

Kısacası Arminianizm ve Kalvinizm arasındaki farkları akademik düzeyde incelemek yerine madde madde incelemek istedik. Ve bu noktayla birlikte yazımızı sonlandırmış bulunuyoruz. Bir sonraki sayfada bu konu hakkında inceleyebileceğiniz kaynaklar bıraktık.

ÇALIŞABİLECEĞİNİZ KAYNAKLAR:

*<https://www.christianity.com/wiki/christian-terms/what-is-the-difference-between-arminianism-and-calvinism.html>

*<https://dbts.edu/2014/10/07/why-you-must-be-a-calvinist-or-an-arminian/>

NOT: Ne Türkçe, ne de tarafsız bir kaynak bulabildik. Yukarıda sizlere verdiğimiz iki kaynak da ne yazık ki İngilizcedir. Translate üzerinden de okuyabilirsiniz. Bu alanda yapılan çalışmalar çok kısıtlı olduğu için bu konuda sizden af diler, komitede yardımcı olacağımızdan şüphenezin olmamasını temenni ederiz.

*“Allah, rızasına uyanları bununla **kurtuluş yollarına ulaştırır** ve onları **kendi izniyle** karanlıklardan nura çıkarır. Onları dosdoğru yola **yöneltip-iletir.**”*

(Kur'an-ı Kerim, 5:16)

*“O **bütün** insanların **kurtulup** gerçeğin bilincine erişmesini ister.”*

(1. Timoteos 2:4)

*“Şifa ver bana, ya RAB,
O zaman iyi olurum;
Kurtar beni, **kurtuluş** bulurum,
Çünkü övgüm sensin.”*

(Yeremya 17:14)

*“Ve bütün insanlar
Tanrı'nın sağladığı **kurtuluşu** görecektir.”*

(Luka 3:6)

*“İsa dedi ki, “Bu ev bugün **kurtuluşa** kavuştu. Çünkü bu adam da İbrahim'in oğludur.”*

(Luka 19:9)

“sanki ne kalmıştır çocuklara İsa'dan”

-İsmet Özel, Yorgun

SON SÖZ

*“Bir olayın sonu başlangıcından iyidir.
Sabırlı kibirliden iyidir.”*

(Vaiz 7:8)

Bu yazıyla beraber artık rehberimizin sonuna gelmiş bulunmaktayız. Bu rehberin içerisine komitede sizlere lazım olacak her türden bilgiyi sizi sıkmayacak şekilde koymaya çalıştık. Dileriz ki okurken sıkılmadığınız ve keyif aldığınız bir rehberle karşınızda olmuşuzdur. Hem komitede işinize yarayacak şekilde hem de entelektüel birikim manasında sizlere bir şeyler katabilmek için yazıldı bu rehber. Ve sizlerin de okuyacağınızdan şüphemiz yok.

Etkinlik günü geldiğinde sizlerin eşsiz ve mükemmel bir deneyim yaşaması dileğiyle...

KOMİTE BAŞKANLARI

Oğuz Koşak – Yiğit Erbuğ

(Kimine göre hikayenin sonu, kimine göre sonun başlangıcı; “İsa’nın Çarmıha Gerilmesi”)